

Peilingen

Mededelingenrubriek

36

Foutje

In deze aflevering zijn achteraan deze rubriek de 'Peilingen' van het vorige nummer en de eenmalige lijst van adressen van functionarissen van de vereniging opnieuw afgedrukt omdat de bijlage los was verschenen en het naderhand bleek dat hij enige leden niet had bereikt door een foutje bij het inpakken.

Expositie Kustlijn

In de hal van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te Den Haag is sinds januari een tentoonstelling te zien met als thema 'Het ondergrondse landschap langs de kustlijn'. De archeologische ondergrond langs de kustlijn wordt in beeld gebracht met archeologische voorwerpen in vitrines, bodemprofielen en beeldmateriaal van een viertal vindplaatsen: het verdronken dorp Valkenisse (Zeeland), het gebied Delfland, het gebied Velsbroek (Noord-Holland) en de terp van Oosterbeintum (Friesland). Bij de expositie is een brochure verschenen. De tentoonstelling is gedurende het hele jaar op afspraak te zien: Ministerie van LNV, de heer van der Zeyden, 070-3785211.

Spindelschuif

De Stichting tot behoud van Monumenten en Landschap in de gemeente Ubbergen heeft het initiatief genomen tot behoud van het ijzeren hefmechanisme van een uitlaatsluisje dat oorspronkelijk in de Erlecomse Dam was geplaatst (zie afb.). Deze spindelschuif deed dienst van 1934 tot 1993 en diende voor de uitwatering van de Ooijse Graaf. Het gerestaureerde hefwerk bevindt zich thans niet meer op de originele plaats, maar staat als monument op het buitendijkse talud van de Erlecomse Dam ter hoogte van de uitspanning Oortjeshekken en de Bizon baai. Een S-vormige gemetselde bak dient als voetstuk voor het hefmechanisme en moet de oorspronkelijk doorlaat onder de Erlecomse Dam symboliseren. Op dit metselwerk zijn twee plaquettes met een verklarende tekst aangebracht. De onthulling van het monument vond plaats op 12 september 1998. Bron: *De Gelderlander* 14-9-1998.

Bronnenboek Friese waterstaatsgeschiedenis

Op 16 oktober werd de bronnengids voor de Friese waterstaatsgeschiedenis, *Droege fuotten*, gepresenteerd in het inmiddels wereldberoemde D.F. Woudagemaal bij Lemmer. (Het unieke stoomgemaal dat in de zeer natte herfst van 1998 nog goede diensten heeft bewezen, werd onlangs door de UNESCO op de werelderfgoedlijst geplaatst.) De bronnengids is samengesteld door een werkgroep bestaande uit archivariissen, bibliothecarissen en mensen uit de waterstaatswereld. De hoofdredactie was in handen van historisch-geografe Mechteld Gravendeel. Nog niet eerder is in Nederland een provinciaal bronnenboek voor de waterstaatsgeschiedenis verschenen en deze gids kan daarom volgens de samenstellers heel goed

Spindelschuif van de Erlecomse dam (foto: J.A.E. Kuys).

als voorbeeld dienen voor initiatieven elders. *Droegefuotten* is vooral bedoeld voor de amateur-historicus. Het eerste hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van de Friese waterstaatsgeschiedenis, een overzicht dat er nog niet was. De kern van de gids wordt gevormd door uitgebreide opsommingen van literatuur en archieven die informatie bevatten over (onderdelen van) de Friese waterstaatsgeschiedenis, met vermelding van de vindplaatsen. Verder bevat het boek twee onderzoeksvoorbeelden – bedoeld als handreiking naar de amateur-historicus – en korte historische schetsjes van de belangrijkste waterstaatkundige instellingen die Friesland kent en heeft gekend. Het boek kan voor f20,- exclusief verzendkosten worden besteld bij: Ryksargyf in Leeuwarden, tel. 058-2127103. Bron: Jelle Hagen, archivaris Waterschapsstreekarchief in Gorredijk.

Gezocht: Hensboeken

In verband met het schrijven van een inleiding voor de geplande uitgave van het Hensboek van het Grootwaterschap van Woerden is drs. Bart Ibelings op zoek naar vergelijkbare bronnen in Holland. Graag ontvangt hij opgave van vindplaats, periode, korte beschrijving van de inhoud (betreft het een presentieboek met slechts de namen van degenen die de Hensbeker dronken of staan er ook spreuken in) en eventueel literatuurverwijzingen. Adres: Donkerelaan 53a, 2061 JK Bloemendaal.

Deltawerken nu pas definitief voltooid?

Het Rijksarchief in Zeeland heeft een website geopend over de archieven van de Deltawerken. Via www.archief.nl/strijdtegenhetwater duiken we in het verleden van het gevecht tegen het water. We volgen de watersnoodramp en de aanleg van de Deltawerken. Alle onderdelen van de werken worden vanuit historisch perspectief belicht, rijk geïllustreerd door foto's uit de nieuwe fotocollectie. Verslagen van overlevenden van de ramp en de ervaring van de bouwers brengen ons 'live' terug in de tijd. De presentatie biedt een schat aan informatie voor de algemeen geïnteresseerde, maar ook voor de technische en/of historische onderzoeker. Via de online inventaris kan op trefwoord worden gezocht. Tevens geeft de site overzichten van elders aanwezige bronnen over het thema zoals de overstroming van 1916 en de aanleg van de Zuiderzeewerken. De opening van deze site bekroont de afronding van een groot project waarbij het 2.000 meter lange archief van de Deltadienst is teruggebracht tot een overzichtelijke 400 meter, plus 12.000 kaarten en tekeningen, 6.500 negatieven, 250 films en 120 videobanden.

Voorjaarsbijeenkomst in Friesland

De excursiebijeenkomst, Pieter Jan Hofman en Rob van Iterson, delen mee dat de voorjaarsbijeenkomst van de Vereniging wordt gehouden op donderdag 24 juni 1999. Gastheer is het Wetterskip Fryslân/Waterschap Friesland te Leeuwarden.

De praktijk van de middeleeuwse waterstaat

De oudste serie vergaderverslagen en bijbehorende stukken van een waterschap in Nederland zijn die van het Hoogheemraadschap van Rijnland, compleet overgeleverd vanaf 1444 (tot heden). Onlangs werd een publicatie gepresenteerd die ongeveer de eerste honderd jaar van deze reeks in modern Nederland samenvat: *De oudste bestuursregisters van het Hoogheemraadschap van Rijnland (1444-1520). Regesten van de handelingen van dijkgraaf en hoogheemraden*. Werken der Stichting tot Uitgave der Bronnen van het Oud-vaderlandse Recht nr. 26 (Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden 1999), 488 p. Dit 'opus magnum' van J.H.M. Sloof, archiefmedewerker van Rijnland, volgt van dag tot dag wat in de vergadering werd besproken en berecht, waarbij honderden personen met hun waterproblemen en -conflicten op levendige wijze de revue passeren: mannen en vrouwen, adel en boeren, plattelanders en stedelingen, wetshandhavers en -overtreders. Het is de eerste keer dat de praktijk van de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis en van het waterstaatsrecht zo grondig systematisch wordt ontsloten voor het onderzoek, geïnspireerd door het werk van Prof. dr. J.L. van der Gouw. De inhoudsopgave is voorzien van een uitgebreid namenregister en diverse andere bijlagen waaronder een schema van de vroegste archiefvorming, lijsten van bestuursleden, enkele zeldzame bestekken van sluizen en bruggen, en natuurlijk een inleiding. De digitale versie is in te zien ten huize van het Hoogheemraadschap. Prijs: f40,- en f7,50 voor verzendkosten, tel: 071-5259319.

Watermolens weer in bedrijf

Het watermolencomplex op het landgoed Singraven te Denekamp (Twente) draait weer sinds april 1998. De restauratie betrof voornamelijk een herstel van de fundamente van de watermolens die waren aangetast door onderspoeling. De bij het complex behorende stuw in de Omdinkel is ondertussen ook dringend aan herstel toe. Hiertoe worden plannen gemaakt door de Stichting Edwina van Heek die het landgoed beheert en de EDON, de voormalige IJsselmij. Onderzocht wordt of het haalbaar is om op milieuvriendelijke wijze energie op te wekken. Bron: Nieuwsbrief RDMZ, 3, 1998, 9.

Sluisbehoud

Op 16 juli 1998 ging het tweede deel van start van een onderzoek door de Technische Universiteit Delft met als onderwerp hoe sluizen en stuwen in stand te houden. Het eerste deel van dit onderzoek mondde in 1994 uit in het bekende historische, technische en waterbouwkundige sluisoverzicht van J. Arends. Dit tweede deel van het onderzoek is toegespitst op restauratiemethoden en -opvattingen; onderhoud- en restauratietechnieken, en protocolontwikkeling voor restauratieplannen. Het een en ander moet leiden tot een instructieve uitgave voor eigenaars en beheerders van monumentale sluizen in 2000. Bron: Nieuwsbrief RDMZ 5, 1998, 4.